

De merel van het Benoordenhout

Het Maerlant-Lyceum 70 jaar

Wie met regelmaat dit blad leest, is via oud-Maerlander drs. C. van Wermeskerken al heel wat aan de weet gekomen over de historie van onze wijk. Zo schreef hij hier eens het artikel "In het voetspoor van Jozef Israëls", waarin hij aan de hand van het jaarboek 1901 van de Geschiedkundige Vereniging "Die Haghe" de wandeling van de beroemde Haagse schilder door (vooral) de Benoordenhoutse polder naging.

Via de Wassenaarseweg, toen nog een smalle landweg door uitgestrekt grasland en langs enkele landgoederen (Oostduin, Arendsdorp, Clingendael), wandelde Israëls naar het einde van de juist gebouwde Jan van Nassaustraat en leunde er over een hek, genietend van het uitzicht "over weiden en akkers, over heggen en sloten, tot ginds heel in de verte bij die boomen waar het Haagsche bos begint". Wie de kaart van 's-Gravenhage neemt, ziet, dat hij grazende koeien zag waar nu het Rosarium begint, met de Benoordenhoutse Schildersbuurt erachter: nog steeds veel groen, maar wel anders...

Zo'n twintig jaar later was die landelijkheid van rond de eeuwwisseling aan het veranderen. Krophollers Sint Paschaliskerk en het Renswoudehuis domineerden al het uitzicht - de eerste op de plek van de oude Arendsbrug, het tweede nog als 'Burgerweeshuis' -, terwijl de Weissenbruch-, Mesdag- en Mauvestraat, de Jozef Israëlslaan en de Roelofsstraat er ook al waren. Maar het plein heette toen "Gebroeders Marisplein" en aan het eind van de Weissenbruch- en de Roelofsstraat lag de (nu Van Hoytemastraat geheten) Roemer Visscherstraat, als sluitstuk van de toenmalige bebouwing. Die laatste naam duidt erop, dat de Gemeente nog aarzelde tussen schilders en schrijvers. Maar al spoedig werd het pleit ten gunste van de eersten beslist, zodat er géén Jacob van Maerlantkade kwam; deze werd: Neuhuyskade.

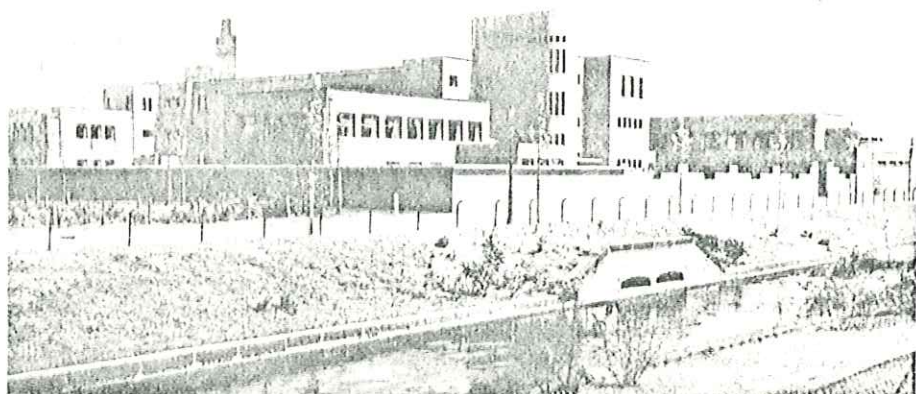
Een "slachtoffer" van dat omdopen werd de leerlingenvereniging van het Tweede Stedelijk Gymnasium. Die had zich, onder andere met het oog op het feit dat de school een nieuw gebouw aan deze kade zou krijgen, de "Jacob van Maerlant" genoemd. (Andere reden: Jacob van Maerlant was een typische overgangfiguur tussen de Oudheid en de Moderne Tijd en dus een prima schutspatroun voor gymnasiasten).

Maar men heeft die naam toch maar gehandhaafd. En uiteindelijk heeft de leerlingenvereniging het genoegen mogen smaken dat de hele school, op 11 november 1946 een lyceum wordend, naar de "Jacob" is gaan heten: het Maerlant-Lyceum. Een absoluut uniek feit!

Tweede Stedelijk Gymnasium

Het Maerlant bestaat dit jaar zeventig jaar. Maar heeft de school ook al die zeventig jaar in onze wijk gestaan?

Neen, niet helemaal. Alhoewel wel degelijk door het Gemeentebestuur voor het Benoordenhout en Waalsdorp bedoeld, startte men als "Tweede Stedelijk Gymnasium" - het Eerste, nu "Gymnasium Hagnum" geheten, barsste met meer dan 400 leerlingen uit zijn voegen - na een paar maanden op het Westeinde (hoek Vleerstraat), aan de Koninginnegracht. Daar

Aanzicht van het schoolgebouw vanaf de Neuhuyskade (1926).

werd, op nummer 23, een oudedamespension omgebouwd tot (gezellig) schoolgebouw. Maar al in september 1923 kwam het Maerlant - we houden het gemakshalve maar bij de huidige naam - onze wijk binnen: in de toen nog steeds zéér landelijke omgeving betrokken de gymnasiasten de semi-permanente (ze staan er nog steeds!) gebouwen aan de Weissenbruchstraat die nu Basisonderwijs huisvesten. Terwijl ongeveer tegelijkertijd begonnen werd met het grondwerk voor de funderingen van een geheel nieuw gebouw tussen de Neuhuyskade en de Johannes Bildersstraat.

De architect van dat nieuwe schoolgebouw was de in 1864 geboren ir. Limburg, die in deze periode tevens aan het Jozef Israëlsplein en op de hoek van dit plein en de J. Israëlslaan twee panden neerzette in dezelfde stijl, samen met de school het hoogtepunt van zijn loopbaan vormend. En die nieuwe school mocht er zijn! In het vierkant tussen de Neuhuyskade, Bisschopsstraat, Johannes Bildersstraat en de Dreiholzstraat verrees een architectonisch zeer doordacht en met dure materialen gebouwde school, zowel streng als speels - dat laatste is er door verbouwingen na de Tweede Wereldoorlog een beetje afgegaan - en bijna perfect afgestemd op de omgeving. Enerzijds werd de St. Paschaliskerk, hoewel anders van stijl, in het totaalconcept zo betrokken dat vanuit de Johannes Bildersstraat bekeken school en kerk een mooie eenheid vormen. En verder was de bouw van de hoofdingang van de school dusdanig dat men, komend vanaf het Van Hoytemaplein - overigens nooit officieel tot

plein benoemd -, als het ware automatisch het gebouw binnenwandelde, ook al doordat er toen nog geen muurtjes om het plein-tje voor de schoolingang stonden.

Eenmaal binnen, viel direct het in zwart graniet uitgevoerde beeldhouwwerk van de bekende kunstenaar Raedecker op. Waarna een helder gestructureerde en zonnige hal met op de achtergrond een fraaie tuin volgde (en volgt). Twee in duur materiaal uitgevoerde trappenhuisen leidden naar (toen nog) twee verdiepingen, waarbij elke etage een eigen kleur kreeg: oranje, groen en paars, toentertijd wonderwel passend in het totaalbeeld (bijvoorbeeld de glas-inloodramen).

De school bleek, samen met zijn ernaast gebouwde conciërgewoning, dusdanig bijzonder, dat zelfs Koningin-Moeder Emma op 4 mei 1928 een uitgebreid kijkje kwam nemen.

En onderwijl breidde de wijk zich rond het Maerlant uit. De Van Hoytemastraat, de Paul Gabriëlstraat en de Breiterlaan werden afgebouwd, de laatste nog tot de Van Alkemadelaan, welk stukje tussen het Willem Witsenplein en de Wassenaarseweg in het gemeentelijk stratenplan toen de "Poggenbeeklaan" heette. Wie weet nu nog dat dit watertje door de Hart Nibbrigkade stroomt?...

Oorlog en groei

De school groeide van ca. 200 leerlingen in 1926 tot ca. 300 op het moment dat de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Waarover hier maar een paar woorden. Zo kwam noodgedwongen de HBS-Nieuwe

Duinweg in januari 1943 in het gebouw aan de Joh. Bildersstraat, daarmee het leerlingental in één klap tot 468 verhogend. Wat grote moeilijkheden opleverde, want de school was daar eigenlijk niet voor gebouwd. Eind december 1943 werd de situatie nog eens dramatisch anders: op last van de Duitse bezetter moest de vesting-Clingendael worden ontruimd en diende het Maerlant naar de HBS-v.d. Boschstraat te verkassen. Tijdens de hongerwinter en een deel van het voorjaar 1945 kon er geen les meer worden gegeven en daarna huisde het Maerlant nog enige tijd in de HBS-Raamstraat. Onderwijs was het gebouw in het ontruimde Benoordenhout ingericht als noodtehuis voor door bominslag dakloos geworden gezinnen - lokalen werden slaapzalen!

Na de bevrijding trokken de Binnenlandse Strijdkrachten in het Maerlant, zodat op 10 september 1945 de school eindelijk pas weer geopend kon worden voor zijn oorspronkelijke bewoners. Die er, met uitzondering van enkele weken in januari 1947 (kolennoed), tot de dag van vandaag veilig in zijn gebleven.

Onderwijl groeide de school door, zij het niet met grote sprongen, want daar was het de tijd nog niet voor. In 1955 passeerde men de 500 leerlingen, maar in 1958 waren er al bijna 600 en moest er vanwege dat aantal iets aan het oorspronkelijke gebouw gedaan worden. Daarom werd er in dat jaar een ingrijpende verbouwing doorgevoerd, tot de dag van vandaag nog steeds scherp aan de buitenkant waar te nemen. Niet alleen kwamen er op de begane grond en de tweede verdieping een aantal lokalen bij, ook bouwde men een geheel nieuwe derde verdieping op de school, daarmee overigens Limburgs concept grondig verknoeiend. De oorspronkelijk zo speelse architectuur moest wijken voor het getal van 33 lokalen. Wie de oude foto's van de school bekijkt, begrijpt weliswaar de noodzaak van de ingreep, maar betreurt die tegelijkertijd diep. En dan te bedenken dat niemand toen kon bedenken dat het Maerlant in 1977 zelfs bijna duizend leerlingen moest huisvesten - en dat alleen kon doen door het huren van

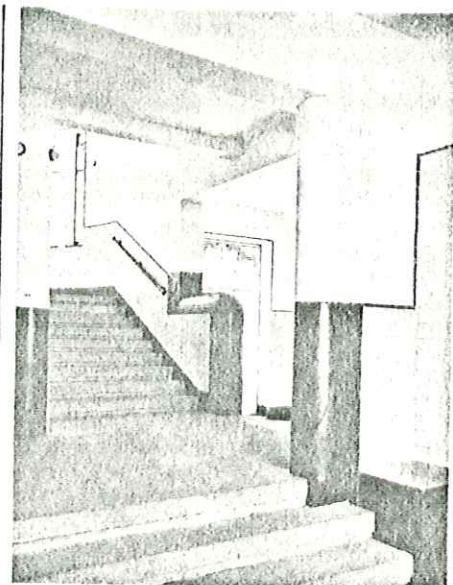
lokalen in de nabijgelegen Oranje-Nassauschool -, een situatie die sindsdien gelukkig weer is teruggedraaid.

In de tussentijd was het gemis van een aula - het Gemeentebestuur had die in de plannen van Limburg in een vlag van bezuinigingswoede geschrapt - voor een zo actieve school wel erg nijpend geworden. Op 14 januari 1966 kon dan eindelijk een eigen, vele Benoordenhouters vooral van binnen als gezellig bekende, aula worden ingewijd, in totaal andere stijl dan het oorspronkelijke gebouw neergezet. Zodat alleen het vele groen aan de Neuhuyskade de combinatie Maerlant-Lyceum-Paschalis kerk vreugdevol maakt. Overigens: Om het aanzien van de kerk te sparen, heeft het toneel van het Maerlant niet zo'n handige toren waarin decorstukken omhoog kunnen worden getrokken, zodat het elk jaar bij de traditionele toneeluitvoeringen weer een hele puzzel voor regisseurs is om changements te realiseren! Toen enkele jaren geleden de uit de oorlog stammende kleine bunker op het pauzeplein van de school met veel geweld werd opgeblazen, hoopten enkele toneelminnende Maerlanders dan ook in stilte, dat de kerk mée zou instorten... (Tussen twee haakjes: Op dat bunkertje stonden nog een tijdlang twee noodlokalen, in de wandeling "de duiventil" genoemd, die in januari 1975 spontaan zijn afgebrand en elders op het pauzeplein weer zijn opgebouwd).

Toen in 1971 het Maerlant van de Rijks Pedagogische Academie de klassen 4- en 5-HAVO kreeg, waaraan een soort verlengde Brugperiode werd gekoppeld, was een explosieve groei van de school niet meer te stuiten. Dat dit de kwaliteit na het onderwijs niet ten slechte beïnvloedde, bewijst het feit dat het Maerlant in 1977 de beste VWO-eindexamenleerling van heel Nederland afleverde. Bepaalde tradities heeft de school altijd nauwgezet gekoesterd!

Lustrum

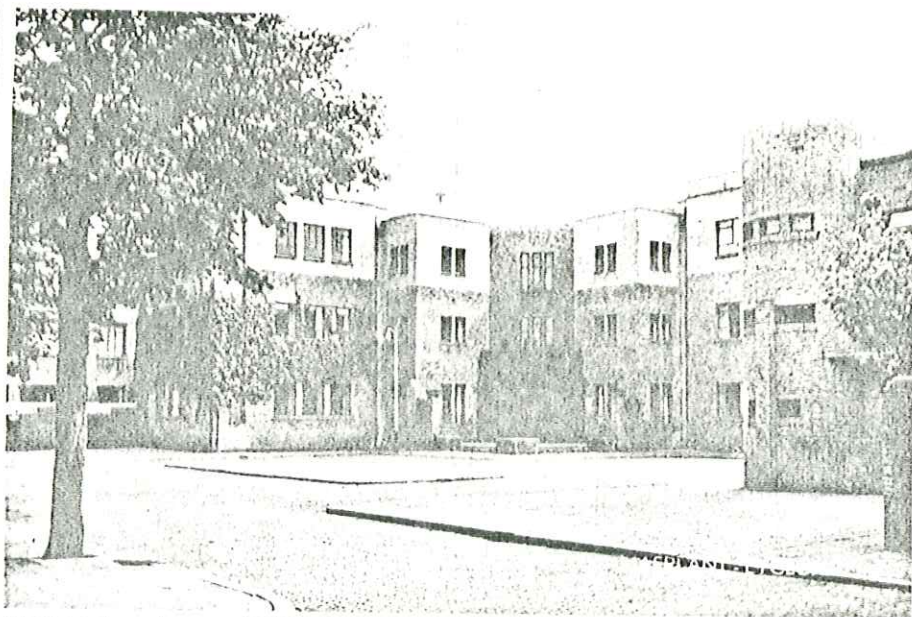
Onderwijl zijn we weer tien jaar verder. De school is wat kleiner en overzichtelijker geworden. En dankzij een grootse renovatie-operatie van gemeenteweg ziet het

Trappenhuis in het schoolgebouw.

gebouw er zowel van binnen als van buiten opeens weer als nieuw uit, een sieraad voor de wijk of, analoog aan het schoolwapen (hetzelfde als dat van Jacob van Maerlant: vier kwartieren met merletten, merels zonder snavel en pootjes): de Merel van het Benoordenhout, vanuit veel groen zoet kwelend naar elke voorbijganger, al dan niet in de leeftijd van een middelbare scholier...

Het Maerlant heeft besloten het veertiende lustrum nadrukkelijk samen met de wijk te vieren. Zo wordt er in samenwerking met de winkeliersvereniging Benoordenhout op zaterdag 26 september van 10.00 tot 15.00 uur een Fancy Fair annex Braderie in en buiten de school georganiseerd waar de hele wijk bij welkom is. Ook kan men vanaf woensdag 23 september samen met oudleerling drs. C. van Wermeskerken en het Gemeentearchief opgezette fototentoonstelling over zeventig jaar Benoordenhout rond het Maerlant (vele foto's uit vroeger tijden!) bezoeken - ingang Neuhuyskade. En is er van dinsdag 22 tot en met donderdag 24 september 's avonds vanaf acht uur een lustrummusical (toegangsprijs f 3,-) waar ook wijkbewoners heen kunnen. En geeft de school een wijd te verbreiden lustrumkrant uit. En kunnen de wijkbewoners mee-bridgen op donderdagmiddag 24 september. En is men - in beperkte mate - welkom op het slotfeest op zaterdag 26 september. Uiteraard zijn er nog meer lustrumactiviteiten, zoals interscholair sportwedstrijden, een puzzeltocht door de wijk waarna een thé-dansant en een modeshow. En de officiële opening op woensdag 23 september op het schoolplein aan de Bildersstraat. De Benoordenhouters moeten maar zien waaraan ze deel willen nemen. En misschien hebt u nog iets voor de Fancy Fair: bel dan even naar de school, mevrouw Willemsen, telefoon 244529 - de spullen worden, als u dat wilt, bij u thuis opgehaald. De Merel van het Benoordenhout gaat vol frisse moed door naar de leeftijd van driekwart eeuw. Met haar eigen kracht die van de wijk waaraan zij zo verbonden is bewijzend. Want één ding staat vast: de school aan de Bildersstraat is onverwoestbaar!

Na de verbouwing van 1958 is de erop gezette verdieping duidelijk zichtbaar.

D.J. Cannegieter